

MINA & *auto*

Nii moe- kui ka autotööstus vajavad maailma eri otstest pärit toormaterjalide tootmiseks palju energiat, vett ja kemikaale. Pärast riiete ja masinate elutsükli lõppu tekib aga küsimus, et mis saab neist edasi. "Lahendused pole lihtsad, aga leida need tuleb," ütleb moedisainer Lilli Jahilo.

TEKST GERLI RAMLER FOTOD SERGEI ZJUGANOV

Lilli Jahilo ja
tema Volvo XC40.

“Kui varem arvasin, et auto on vaid punktist A punkti B sõitmiseks ja pole vahet, millega vahemaad läbid, siis Volvo avas mu silmad. Mõistsin, et autol ja autol on vahe,” ütleb Lilli Jahilo.

Seadsin endale tingimuseks, et kogu KOLLEKTSIOON OLEKS 100% BIOLAGUNEVATEST MATERJALIDEST. Stiililiselt on selles 1990ndaid, reivikultuuri, vanaema maamaja ja tööriivaste mõjutusi.

saa. Olen seda protsessi võtnud loominguiliselt hästi vabalt, seadsin endale vaid tingimuseks, et kogu kollektsoon oleks 100% biolagunevatest materjalidest. Stiililiselt on selles 1990ndaid, reivikultuuri, vanaema maamaja ja tööriivaste mõjutusi.”

VOLVO ANDIS INSPIRATSIOONI

Oma loodud rõivastele maksimaalselt pika elua võimaldamiseks asutas Lilli eelmisel aastal ka projekti Uus Ring, mille puhul tuli inspiratsioon klientidelt, ja mis siin salata – Volvo Selekt uuskasutusautode müügisalongilt. “Kuna ma ei loo kiirmoodi, vaid rõivaid, mis loodud kestma, juhtub ikka, et mõnele inimesele jääb mõni riideese ajapikku suureks, teisele väikeseks, muutuvad elustiil ja vajadused,” räägib Lilli. “Nüüd pakume neile võimaluse tuua oma hästi hoitud Lilli Jahilo kleit meie juurde tagasi müüki. Vaatame need üle, pressime, vajadusel vahetame voodri. See on suurepärane võimalus pikendada ühe asja eluiga, ja nii tore, et inimesed sellega kaasa tulid! Siingi võib tuua paralleeli autotööstusega – näiteks Volvo Selekti kaubamärgi all müüakse kasutatud, kuid ametlikus esinduses kontrollitud ja garantiiga Volvosid. Minu meelest on see väga hea näide suure tööstuse vastutustundlikust ja keskkonnasõbralikust käitumisest.”

Volvoga sõidab Lilli ka ise, sest tegemist on tema meelest raudselt kõige ilusama autoga. “Visuaalkultuuri austajana hindan enda ümber esteetilist ilu. See esteetika pärineb Rootsi metsade vahelt, olles tihedalt seotud skandinaavialiku disaini, mugavuse, turvalisuse ja ka keskkonnateadlikkusega. Kui varem arvasin, et auto on vaid punktist A punkti B sõitmiseks ja pole vahet, millega vahemaad läbid, siis Volvo avas mu silmad. Mõistsin, et autol ja autol on vahe,” räägib Lilli. “Kahtlemata on autotööstuses õigeks suunaks elektriautod, vähemalt kui oled enamasti

linnasõitja – mõnus, väike ja armas elektriauto teeb oluliselt vähem müra ning saastab vähem õhku. Seega on sõitmine stressivabam! Praegu võivad maakohtades olla miinuseks laadimiskohad, ent küll seegi peagi muutub.”

JALGRATTAUSKU AUTOSÕITJA

Lilli on küll rohkem jalgrattausku, ent mõned korrad nädalas peab ta ometigi autoga sõitma. Volvo on asendamatu abimees ka siis, kui vaja vahel maakoju minna ja asju tuua viia. “Minu auto tagaistmed pakivad end nii lähedalt kokku, et olen oma sõiduautoga vedanud maale kohale nii pliidi kui ka tellised. Aga linnas eelistan ikkagi jalgsi käia või jalgrattaga sõita. Meil on nüüd Tallinnas ilusad punased jalgrattateed ka, kuigi mõnes kohas algavad ja lõppevad need suhteliselt suvaliselt, näidates rattateede poolikud lahendused eriti hästi kätte,” naerab Lilli. “Samas, roheline pealinna tiitli saanud linna puhul võib nüüd ehk oodata suuremaid edusamme kui viimase kümne aasta jooksul, mil mina olen aktiivne igapäevane jalgrattasõitja olnud. Tundub, et näiteks Tartu on oma jalgrattalaenuvuse ja kergliiklusteede ehitamisega pealinnast tükki maad eespool.”

ELEKTRIAUTO MUUDAB MÕTTEMAAILMA

Volvo fännina on Lillil silm peale jäänud elektrilisele Volvo XC40-le. “Kui Volvo soovib nagnii jõuda juba aastaks 2030 niikaugele, et toodetakse ainult täiselektrilisi autosid, tasub sellele mõelda juba praegu,” nendib ta.

Muide, Volvo Cars taaskasutas 2020. aastal 95% oma ülemaailmsetest tootmisjäätmetest, hoides ära ligi 640 000 tonni süsihappegaasi tekkimise. Uute autode ehitamise juures kasutab Volvo mõtteviisi “vähem, aga paremini”, mis tähendab, et võimsa sisepõlemismootori asemel on uuel täiselektrilisel Volvo XC40 Recharge’il suurem salong ja parem aerodünaamiline efektiivsus.

“Ma mõistan, et üks elektriauto või looduslik moekollektsoon maailma ei muuda, kuid mina ise tunnen end säästlikumaid valikuid tehes paremini,” ütleb Lilli. “Ja panen ikka inimestele südamele – parafraseerides Vivienne Westwoodi –, et ostke vähem, aga paremaid asju!”

Eks kõige säästlikum oleks ju üldse mitte midagi tarbida, sest iga ostetud ese jätab jala jälje. “Ent kui ilma ei saa, peame tegema võimalikult mõistlikke otsuseid,” ütleb tänavu Kuldnõelale nomineeritud Lilli, kes otsustas oma uue kollektsooni luua just keskkonnale mõeldes.

KOLLEKTSIOON KUI IDEEAUTO

“Nominatsioonist kuuldes otsustasin sel aastal läheneda kollektsoonile tavapärasest erineva nurga alt,” räägib Lilli. “Mind inspireeris uus EL-i direktiiv, mille järgi peab aastaks 2025 sorteerima tekstiiljäätmegi liigiti. Teine mõtlemapanev asjaolu on kasvõi minu enda isiklikud kleidid, mis täiesti läbi kantud – mis neist edasi saab? Üks riideese koosneb pealiskangast, voodrist, lukust, niitidest, liimiridest... Eri materjale on koos palju. Asja uurima hakates ilmnes, et väga häid ja kergesti kättesaadavaid lahendusi tekstiiljäätmete taaskasutuseks veel maailmas polegi. Nii ongi enamus uue kollektsooni esemetest monokiust, mis teeb materjalide taaskasutuse lihtsamaks. See tähendab, et kuni õmblusniidini välja on iga asi ühest materjalist, näiteks puuvillast. Terve kollektsoon on nafta- ja sünteetikavaba, loodud

ainult biolagunevaid ja taimseid materjale kasutades. See on olnud põnev, silmi avav ja väljakutseid loov retk! Auto maailmaga paralleeli tuues on see kollektsoon nagu ideeauto, *concept car*, mille lahendused kanduvad edasi tootmisse minevatele autodele.”

100% BIOLAGUNEV

Lilli mõistab nüüd, kui raske on luua sünteetikavaba toodet. “Üks asi on kangad, hoopis teine teema aga furnituur. Nii did ja lukud on polüester ehk nafta, ent mille vastu vahetada välja tehismaterjalidest öösid, haagid, liimiriie ja muud vahekangad, mis toodet vormis hoida aitavad? Just see osutus kollektsooni tehes kõige suuremaks väljakutseks. Kuidas lahendada kinnitused, tekitada figuursus ja anda vorm ilma absoluutselt ühegi tehismaterjalita?”

Nii töötab Lilli looming tulla seekord omanäoline ja põnev: palju heegeldatud detaile, nii käsitsi tehtud kui ka biolagunevaid nõõpe. “Kollektsoonis on mitmeid *unisex* esemeid, mõtteliseks jätkuks ka möödunudsuvisele TAKKK keskkonnakunsti sümposionile, kus ma Kohila paberivabriku meeste tööriiete temaatikaga tegelesin. Tunnen, et see on huvitav valdkond, mis veel arendamist tahab. Kollektsoonist ei puudu ka kleidid, päris ilma nendeta ma ikka ei